

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כח סיון תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 7:12 תל-אביב: 7:27 חיפה 7:20 מוצאי שבת: ירושלים: 8:30 תל-אביב: 8:33 חיפה: 8:35 ר"ת: 9:04

פרשת קרח

התרחקות ממחלוקת

**לרדוף אחר השלום ולהתרחק ביותר מן המחלוקת!
נלמד מהפסוק: "ויקה קרח" (פרק טז-א)**

ופירש רש"י: לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה, וזהו שתרגם אונקלוס: "ואתפלג", נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת".

משה רבינו טען: "לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם" את טענתו זו לא הפנה לעם אלא להקב"ה. ואילו אצל שמואל הנביא מצינו שכאשר ביקש לטהר את שמו פנה אל העם ושאל: "את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי" ואמנם השיבו לו "לא עשקתנו... ולא לקחת מיד איש מאומה". מדוע משה רבינו לא הפנה גם הוא את שאלתו לעם כפי שעשה שמואל?!

אלא מכאן נבין כוחה ההרסני של המחלוקת. אצל שמואל לא היתה מחלוקת, לכן יכל להפנות שאלתו לעם מתוך בטחון שיענו לו את האמת כפי שהיא. לא כן אצל משה רבינו. כאשר ראה את אש המחלוקת המכלה כל חלקה טובה, ומסוגלת להעביר רבים וטובים על דעתם ודעת קונם, לא סמך על תשובתם וחשש שיעיוז פניהם בתשובת שקר וכזב, לכן הפנה שאלתו כלפי שמים.

גם הגרי"ש אלישיב זצ"ל הזכיר פעם את ההבדל הזה בין משה רבינו לשמואל והסיק מכך כי "במצב של מחלוקת מאבדים כל הגיון. כאשר המחלוקת בוערת אין על מה לדבר ואין עם מי לדבר... אי אפשר לרצות אף אחד! גם אם משה רבינו היה שואל אותם "האם לקחתי?" היה מיד נמצא מי שיעק: "ממני לקחת?"... זו כוחה של מחלוקת וזה מה שרואים גם כיום בדור עקבתא דמשיחא..."

וכאותה אימרה ידועה של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שתמה על דברי חז"ל "און בן פלת אשתו הצילתו" - כשאמרה לבעלה הרי בכל מקרה אתה תשאר תלמיד ומה תרויח מהמחלוקת, ועליה נאמר "חכמת נשים בנתה ביתה". ולא מובן: מה החכמה המיוחדת בזה עד שראויה לכזה צל"ש הרי זו סברה פשוטה!?

"אלא" - השיב רבי חיים - "בשעת מחלוקת, מי שאומר דברים הגיוניים, דברים של טעם, זו אכן גדלות מיוחדת!"

ומעשה שהיה בעיר דוננא בה כיהן רב העיר הגאון רבי חיים מרדכי מרגלית זצ"ל (בעל השערי תשובה). באותה תקופה התפשטה תורת החסידות בכל האיזור ורוב אנשי העיר היו חסידים. ומכיוון שהרב לא קיבל על עצמו את דרך החסידות, ביקשו להדיחו ולמנות במקומו רב חסידי.

הם נסעו לבעל "דגל מחנה אפרים" לשמוע חוות דעתו האם להדיח את הרב "המתנגד" ולהחליפו ברב המשתייך לחסידים. השיב להם: "אגיד לכם יסוד מהבעל שם טוב ממנו תלמדו בעצמכם מה עליכם לעשות בנידון זה".

נאמר במשנה (אבות ב-א) "דע מה למעלה ממך. עין רואה. אוזן שומעת. וכל מעשיך בספר נכתבים". ופירש הבעש"ט: "דע מה למעלה ממך" - אם חפץ אתה לדעת תשובה בדבר שהוא למעלה מהשגתך, ישן

לברוח מהמחלוקת...

אחר הסתלקותו של בעל ה"דברי חיים", נחלקו הדעות בצאנז מי ימלא מקומו וימשיך לכהן אחריו ברבנות. רבים מתושבי העיר חפצו בבנו בכורו הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זצ"ל והוא אף ניאות לכך. ואולם היו שצידדו בהרה"ק רבי אהרן מקרייז זצ"ל שכיהן עד כה בעיר תחת אביו כ"רב הצעיר"... והנה בתקופה זו נזדמן לרבי משינאווא לשבות בצאנז. כאשר הלך בבוקר ברחובה של עיר שמע אשה השואלת את רעותה, מי הרב הזה? והיא משיבה: "זהו הרב שהגיע משינאווא, שעושה מחלוקת כאן בעיר".

ברגע בו הגיע לאוזניו שימעה של המילה "מחלוקת", הודיע נחרצות כי הוא מסתלק מתפקיד הרבנות מכל וכל, לטובת אחיו הרה"ק רבי אהרן, ושוב לא אבה לשמוע ולהענות להפצרות הרבות לקבל עליו את המשרה.

שאלוהו מקורביו ואנשי העיר שחפצו ברבנותו, הכיצד שינה דעתו אחרי שהבטיח להם כי ישמש אצלם ברבנות, הרי התורה אמרה "הן צדק ואיפת צדק" ודרשו חז"ל שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק?

השיב להם רבי יחזקאל: כל זה רק אם בשעה שהבטיח לא היה שלם עם עצמו. אבל אם בשעה שהבטיח דבר אמת בלבו כפי שמבטיח בפיו, אלא שלפתע נוצרה סיבה לשנות הדבר, באופן כזה אין כל פגם. וראיה לכך ממה שמצינו שהמלאכים אמרו ללוט "לא, כי ברחוב נלין" ולבסוף כתוב "ויסורו אליו המלאכים". וכי יעלה על הדעת כי המלאכים יוציאו מפייהם הבטחת שקר? אלא י"ל שנתחדשה לאחר מכן סיבה שהביאה לשינוי הדעה ובזה אין פגם באמת.

שיחתו של עבדי אבות

המשך בעמוד הבא

עלון השבוע פרשת קרח הוקדש לע"נ אבי מורי
הרה"ח ר' אשר בן הרה"ח ר' יעקב הרצוג ז"ל
נלב"ע כ"ט סיון תשמ"ט
ת. נ. ע. ב. ה.

איזוהי מחלוקת לשם שמים?

כשהגיעו פעם לכ"ק האדמו"ר רבי שלמה הלברשטאם מבאנוב זצ"ל בבקשה שיתערב במחלוקת מסוימת. ונימקו זאת בטענה: "הלא הרבי הוא נכדו של ה"חכם צבי" שהיה ידוע כלוחם מלחמת ה' וכו'.

השיב הרבי: "זקני החכם צבי היה גאון וצדיק וגם עשה מחלוקת לשם שמים. ואילו אני לא זכיתי להיות לא גאון ולא צדיק, כלום אדמה לו במדת המחלוקת בלבד!"

ועוד: כשזקני ה"חכם צבי" היה נכנס במחלוקת, הייתה כוונתו לשם שמים בלבד. ואף אם מתנגדיו ביזוהו, לא היו הביזיונות משפיעים עליו להחזירו מכוונתו לשם שמים. אבל אני אף אם אתחיל לשם שמים, מתיירא אני פן באמצע, כאשר יתנגדו לי ויבזו אותי, יתערבו בקרבי גם חשבונות אישיים ולא אוכל להמשיך ולסיים רק לשם שמים. על כן, כאשר לא יכולים לסיים מחלוקת בלתי לה' לבדו, אסור להתחיל בה.

פרי הכרם

ג' אפשרויות של פתרון: א) "עין רואה" - בזמן בית המקדש היו רואים את התשובה ב"אורים ותומים". ב) "אוזן שומעת" - לאחר שנחרב ביהמ"ק היו שומעים מהנביאים את התשובה. ג) "וכל מעשיך בספר נכתבים" - בזמננו שאין נביאים, ניתי ספר ונחזי. נראה מה כתוב בספר התורה.

המשיך בעל ה"דגל מחנה אפרים" ואמר להם: "הנכם חפצים לקנא קינאת ה' עבור החסידות. בואו ונראה מה כתוב בתורה על שני קנאים שהיו, פנחס וקורח. על קרח נאמר (תהלים קו-טז) "ויקנאו למשה במחנה", ועל פנחס נאמר "בקנאו את קינאתי בתוכם". סופו של קרח היה שנבלע באדמה ואילו פנחס זכה לברית שלום. מה ההבדל ביניהם: מדוע פנחס זכה וקרח נפל?"

"אלא התשובה: בקרח נאמר "ויקח קרח" ותירגם אונקלוס "ואיתפליג קרח" - שהוציא עצמו מהכלל. אבל בפנחס נאמר "בקנאו את קינאתי בתוכם" הוא נשאר בתוך הכלל. מכאן נלמד שרק קנאות שאינה מפלגת היא הרצויה... הבינו החסידים את התשובה וה"שערי תשובה", נותר רבה של העיר.

ביקור חולים

לבקר ולהטיב עם החולים מידי יום

ביומו...

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל התדבק מאוד במצוות ביקור חולים. כאשר שמע על יהודי שנפל למשכב, היה בא לבקרו ומביא לו מטעמים למען השיב רוחו ויערב לחיכו. והיה זה לחולה כמים קרים על נפש עייפה. והרבה פעמים לן בלילה אצל החולה והשתדל ברופאים עבורו. גם שאלו לשמו ושם אמו והתפלל בעדו. וכך נהג בכל יום ויום על אף טירדותיו המרובות.

וכך המשיך במנהגו גם כאשר בא לכהן כרבה של העיר פוזנא. בכל יום ביקר את החולים לראות מצבם וצורכיהם ולדאוג למחסורם ולהתפלל עליהם. וכך גם כשביקר בעיירות אחרות הלך שם לבקר את החולים ואם מצא שם איזו תקנה טובה אשר לא הייתה בעירו, רשמה בזיכרונו ותיקנם בעירו.

לאחר שנים רבות כשהטירדות בעיר פוזנא השתרגו על צווארו ושוב לא היה באפשרותו לקיים עוד בעצמו את המצוה היקרה הזו כמקודם. בחר לו שני אנשים נאמנים ומינה אותם כשליחיו ושילם להם מכיסו למען יבקרו את החולים מידי-יום ביומו.

עפ"י חוט המשולש

מצוה לבקר את החולים ולסדר כל הדרוש להם!

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל אדם יפקד עליהם" (פרק טז-כט)

ואמרו חז"ל בגמרא: אמר ריש לקיש רמז לביקור חולים מן התורה שנאמר: **"אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל אדם..." [רש"י: "שבני אדם מבקרים אותם"].** מאי משמע? אמר רבא אם כמות כל האדם ימותון אלה שהם חולים ומוטלים בעריסתם [במיטתם] ובני אדם מבקרים אותם, מה הבריות אומרים "לא ה' שלחני" (נדרים לט:); [כלומר: מתוך זה שמבקרים אותם כשהם חולים אפשר לדעת "אם כמות כל אדם ימותון אלה"...]

אמרו חז"ל (נדרים ג.) "כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם שנאמר אשרי משכיל אל דל וכו' ואם ביקר מה שכרו - בעולם הזה? ה' ישמרהו" - מיצר הרע. "ויחייהו" - מן היסורין "ואושר בארץ" שיהו הכל מתכבדו בו וכו' עיי"ש.

ותמה הכתב סופר: מה פשר אריכות הלשון "ואם ביקרו", הרי כבר ידוע שמדובר כאן במבקר את החולה, ודי היה לומר "מה שכרו בעולם הזה"? ועוד יש לדייק בלשון "כל המבקר את החולה", מה בא לרבות בתיבת "כל"?

וביאר הכתב סופר, שהרי ידוע על הרבה מצוות שניתן לקיימן ע"י שליח, אף שמצוה בו יותר מבשלוחו, כמו למשל גמילות חסדים וצדקה שהעיקר בזה התוצאה שחברו נעזר על ידו. וממילא נעשית מצוותו גם ע"י שלוחו.

ואולם לא כן במצוות ביקור חולים, שכידוע יש למצוה זו מספר מטרות: א) לראות מה נדרש לחולה וישתדל להמציאו לו. ב) להתפלל על החולה כשרואה את מצבו. ג) לשמחו בדברים ועי"ז יחזק ויחיה אותו. ד) לעורר את החולה לשוב בתשובה. ה) ליטול אחד מששים מחוליו. ו) כשרואה את החולה, יתן אל לבו להתעורר ולשוב בתשובה אל ה'.

מעתה י"ל, שאמנם חלק ממטרות אלו ניתן לעשות ע"י שליח [ואף ע"י טלפון, כגון לשמחו בדברים או לעוררו בתשובה], אבל את המטרה הזו לראות את החולה כדי לעורר עצמו לשוב אל ה', זה כמובן א"א ע"י שליח אלא צריך בגופו לבקר את החולה.

הוא שאמרו חז"ל "כל המבקר" וכו' לרבות אף שעשה שליח, מקיים עדיין את המצוה באותם מטרות שאפשר ע"י שליח. ושכרו שניצול מהגהינם. אך "אם ביקרו" - בגופו, ולא ע"י שליח, מה שכרו בעוה"ז? כלומר: איזו תועלת יקבל מכך? והתשובה: הוא ינצל מיצר הרע, שכאשר יראה בעצמו את החולה יתעורר לגבור על היצר"ר ולשוב בתשובה. [וכעין דברי חז"ל (ברכות ה.) שכדי לנצח את יצר"ר יזכיר לו יום המיתתו].

נוסיף בדרך זו של הכתב סופר להבין את המשך הגמרא: "ויחייהו", - מן היסורין, כדברי חז"ל (שם) שאם רואה אדם יסורין באין עליו יפשפש במעשיו, וראיית החולה מסייעת לו בזה, וכן: "יהיו הכל מתכבדו בו" - כפי שהוא כיבד את החולה כשביקרו בעצמו.

וגם מדויק מה שלמדו חז"ל מהפסוק "את הדרך" - זו גמילות חסדים. "ילכו" - זו ביקור חולים. שכן לשלימות מצוות ביקור חולים צריך את ה"ילכו" - ללכת בעצמו, ולא רק ע"י שליח. כאמור.

לדרוש בשלומם ולרומם רוחם...

בתקופת מחלתו האחרונה של הצדיק **רבי אריה לוי זצ"ל,** שהה בבית החולים "הדסה". הוא קיבל יסורין באהבה, שמר על מצב רוח טוב, ורומם את מצב רוחם של כל החולים השוכבים במחלקה. עד שכאשר פרוץ ה"לפרין שטיפל בו, היה בא לבקר חולה במצב קשה וראה כי מצב רוחו מרומם, היה אומר: "לבטח ביקר אצלך היום רבי אריה, לכן מצב רוחך טוב..."

בהקשר לכך מספר קרוב-משפחתו הגאון **רבי דוד כהן שליט"א (ראש ישיבת חברון):** "בחודש ניסן תשכ"ט אושפזתי לכמה ימים בבית החולים "הדסה", בעקבות חשש לאפנדציט' שהתפוצץ... בכל בוקר עוד בטרם הספקתי לפתוח את עיני, היה נכנס לחדר רבי רפאל או רבי שמחה שלמה בניו של רבי אריה, בשליחות אביהם, לדרוש בשלומי.

"באחד הימים שאלתי את רבי רפאל: "הלא אביך מאושפז בדיוק כמוני במצב קשה מאוד, אין לו על מה לחשוב כעת רק עלי?" השיב לי רבי רפאל: "אתה לא בן יחיד, מעינותיו של אבא נתונות במצבם של מרבית החולים במחלקה. יש לנו עוד רשימה ארוכה של חולים שאבא ציווה אותנו ללכת בשליחותו לדרוש בשלומם..."

דרך אבות

להחזיק ולתמוך בתלמידי חכמים שמקדישים עצמם כליל ללימוד התורה!

נלמד מהפסוק: "ולבני לוי נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלף עבודתם" (פרק יח-כא)
 מפסוק זה לומדים על מצות מעשר ראשון שנתחייבו בני ישראל לתת חלק אחד מעשרה חלקים ללויים. וכתב החינוך (מצוה שצ"ה): "משרשי המצוה, לפי שבט הלוי בחר השי"ת בתוך אחיו לעבודתו תמיד במקדש על כן היה מסודר יתברך לתת להם מחיתם דרך כבוד, כי כן יאות למשרתי המלך שתהיה ארוחתם מזומנת להם על ידי אחרים שיכינוה להם, ולא יצטרכו הם ליגע בדר זולתי בעבודת המלך היקרה..."
ומסיים החינוך: "והמחיה משרתי האל-בממונו, ברכת השי"ת תנוח עליו בכל אשר יש לו. וזהו אמרם ז"ל (אבות ג-יג) מעשרות סיג לעושר."

שנינו (באבות ג-יז): "אם אין קמח אין תורה, ואם אין תורה אין קמח". ופירש הצ"ח: "אם אין קמח" - אם אינך מפרנס את העני התלמיד חכם, "אין תורה" - לא יוכל ללמוד. שכן עזר הפרנסה מבטלו. "ואם אין תורה" - וכשתחסר תורה אצל העני, יגרום ל"אין קמח", שגם לעשיר לא יהיה קמח. כי מחמת העונש על זה, השפע מתמעט.

לומדי התורה והתומכים בהם, אגודים ואחוזים אלו באלו. בספר אגרא דכלה (לרבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל) מובא רמז לכך בפסוק בפרשת השבוע הבא (כא-יח): "באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם..."
"באר" - היא התורה. "חפרוה שרים" - הם שרי התורה שחופרים ומתעמקים בתורה ומחדשים בה. "כרוה נדיבי העם" - היינו נדיבי העם התומכים בממונם באותם לומדי התורה, ובכך שמחזיקים בהם, הם קונים ו"כירה" לשון קנין - ר"ה כו.) את התורה שלומדים הללו. ונמצאו ב' דרגות בתורה: א) "במחוקק" - אלו הפוסקים הלכות מתוך תלמודם. ב) "במשענותם" - אלו המשענות לת"ח שעושים נדיבי העם.

שח אחד מראשי הכוללים: "כשלמדו אצלי בכולל ארבעים אברכים שאלתי את הגראי"ל שטיינמן זצ"ל האם להוסיף עוד אברכים? תשובתו היא בשבילי תמרוך-דרך עד היום הזה, וכך השיב לי:

"אתה חושב שהקב"ה נותן לך את הכסף ואתה מעבירו אל האברך? טעות בידך! לכל אברך נגזר בראש השנה את הסכום המדוייק ממנו יתפרנס במשך כל השנה. הכסף מוכן מן השמים בעבורו, והשאלה היא רק מי יהיה הצינור דרכו יעבור הכסף אל האברך. אם אתה חפץ בזכויות הנפלאות הכרוכות בהחזקת תורה, תיקח על עצמך את העול, והקב"ה יעביר את הכסף המיועד לאותו אברך דרכך, ואז זכות הלימוד שלו יהיה שלך הצינור שלך יתרחב. אך אם לא תיקח על עצמך את העול, יעביר הקב"ה את הכסף המיועד לאותו אברך דרך צינור אחר ואז הזכויות יהיו שלו..."

הגאון רבי דוב לנדא שליט"א אמר בפני קבוצת נדיבים שביקרו במעונו (בפסח תשע"ט) את הדברים הבאים: "הכוללים זה בשביל הילדים שלכם. למען קיום כלל ישראל, המתקיים ע"י הכוללים. צריך לדאוג לכמה שיותר ריבוי כוללים וישיבות והכל בשביל הילדים שלכם. אני לא מדבר על זה שהתורה מחזיקה את העולם. אלא במובן המעשי: מי יתרום למען קיום ילדכם? עניים? התרומות שלכם הם למענכם!"

הקשר ה"מדעי" בין צרפת לפולין...

המהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל הגיע פעם לעיר בצרפת להתרים הציבור לטובת ישיבתו יח"ל. הוא ידע שהציבור שם רחוק מתורה ומהשגת מעלת התמיכה בלומדי תורה. מה עשה? הוא פירסם בחוצות שהגיע רב פלוני להרצות על נושא מדעי, על הקשר המדעי שישנו בין צרפת לפולין...

קהל סקרן רב, התכנס לשמוע מה בפיו. פתח ואמר: "לפני כמה מאות שנים חי בצרפת רבינו הגדול רש"י שחיבר פירוש נפלא על כל התורה שבכתב ושבע"פ. ועכשיו יש ישיבה גדולה בפולין שלומדים את החיבור הזה שנתחבר בצרפת. וזה הקשר המדעי בין צרפת לפולין. והישיבה הזו זקוקה מאוד לתמיכה..." ואכן רבים מהמשתתפים התרשמו, פתחו ידם ותרמו בעין יפה עבור הישיבה.
"דברי יונה" - ח"א

סגולה לזרע של קיימא...

מעשה באיש צדיק שהיה חשוך בנים. הוא התפלל, בכה והתענה ימים רבים, עד שאמרו לו בחלום הלילה כי ילך אצל רבי לויטס איש יבנה והוא יורה לו את הדרך לזכות לבנים. כשהתעורר בבוקר, לא הבין פשר החלום הרי רבי לויטס הוא תנא במסכת אבות שאמר "מאוד מאוד הוא שפל רוח" ומה שייד ללכת אליו.

הוא הלך לשאול בעצתו של הגדול בדורו רבינו שלמה לניאדו זצ"ל. והוא הפנה אותו לגאון רבי יהודה קצין זצ"ל שהוא עניו כרבי לויטס, ומשמים כיוונו אליו. כשבא אליו דחאו בשתי ידיים, אך הלה הפציר בו שיורה לו דרך להושע בבנים. לבסוף אמר לו רבי יהודה שאם יפריש מממונו להחזקת תלמידי חכמים יפקד בזרע של קיימא. ואכן עשה האיש כדבריו ונפקד לפקודת השנה.
פרי עץ הגן

החזקת ישיבה של מטה...

סיפר הרב מפוניבז' - הגרי"ש כהנמן זצ"ל, כי לאחר המלחמה הנוראה, הגיע למקום שלא רצו לתת לו תרומות עבור הישיבה. אמר להם הרב מפוניבז':

"ישנן שתי ישיבות פוניבז'. יש פוניבז' של מעלה עם שלוש מאות בחורים שלומדים מרבי עקיבא (הכוונה לישיבת פוניבז' בעיירה בחו"ל שנכחדה בשואה ה"ד) ויש פוניבז' של מטה (הישיבה המוקמת בב"ב) אני כבר לא בא לבקש כסף בשביל פוניבז' של מעלה, הם כבר לא צריכים את הכסף... אני באתי בשביל פוניבז' של מטה, ששם אפשר עדיין להציל".

ופעם תרם יהודי לרב מפוניבז' כסף רב, כמדומה עבור הוצאות החשמל בישיבה. למחרת הגיע האיש ובידו חבילת עיתונים, ואמר לרב מפוניבז': "עברתי על כל העיתונים ובשום עיתון אין מודעת תודה על התרומה שתרמתי..."

השיב לו הרב: "אנחנו עושים תעמולה למעלה. אנחנו לא עושים תעמולה למטה..."
הלמות עמלים-ח"ב

"הקב"ה משלם גם בדרך זו..."

סיפר הגאון רב"צ קוק שליט"א: עשיר גדול נכנס עמי לחדרו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל והחל למרר בבכי באומרו: סכומים גבוהים ביותר הוזלתי מכיסי למען התורה ולומדיה. ערכתי עם אברכים רבים הסכמי יששכר וזבולן. ואכן בעבר כל עיסקה שעברה תחת ידי ראתה ברכה מרובה. אך לאחרונה אני רק מפסיד. השקעות ענק ירדו לטמיון.

השיב לו הרב אלישיב: האם אתה ואשתך בריאים? גם ילידך בריאים ב"ה, הרי שזה שוה הון עתק; תאר לעצמך כמה כסף היית מסכים להוציא אם חלילה עין אחת שלך לא הייתה רואה, וכמה בשביל שאשתך תשמע. וב"ה אצל בני משפחתך הכל למישרין. הרי זה סכום עתק שמורעף עליך מן השמים. הצדקות שאתה עושה אינן יורדים לטמיון. אתה מקבל כנגד זה עושר רב ועצום. הקב"ה משלם גם בדרך זו..."
שואלין ודורשין

רואה נכוחה...

באחד הימים הגיע אדם שהסתבך עם מס הכנסה, לראש כולל "מדרש אליהו" הרה"ג רבי אברהם פכטר שליט"א ואמר שהוא מוכן לתת לכולל מאה אלף דולר כדי שיבנו מבנה גדול לכולל. ובתנאי שיתחילו לבנות תוך ג' חודשים. הרב פכטר סירב בטענה שאינו יכול להתחיל בניה רק בסכום כזה. ואולם האיש לחץ עד שהחליט לשאול בעצת הגראי"ל שטיינמן זצ"ל.

השיב לו הרב שטיינמן: "אל דאגה. תקח ממנו את הסכום הזה ותראה שלבסוף הוא יתן לך את כל הסכום כולו. אתה יכול להגיד לו בשמי שבעז"ה כשכל המבנה יהיה מוכן הוא יפטר מכל הצרות שלו ממס הכנסה".

וכך היה כפי שאמר הרב שטיינמן. האיש תרם בהתחלה רק מאה אלף דולר, אך ככל שהבניה התקדמה הוא העניק לו את כל הסכום, עד הפרוטה האחרונה, כולל רכישת "אוצר הספרים" וריהוט לכולל.

בדיוק ביום שנערכה חנוכת הבית בכולל, בהשתתפות הרב שטיינמן ועוד מגדולי ישראל, הודיע "מס הכנסה" לאיש שהתיק נגדו נסגר. והיה לפלא.
כאיל תערוג

זמי בעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

בין אדם לחתול...

"אורז" פסק הרופא. התרופה היא "אורז".

נשמע פשוט. בשביל תרופה שכזו לא צריך אפילו ללכת לבית מרקחת. בוודאי שאין צורך להתחנן למשרד הבריאות שיכניסו זאת ל"סל התרופות"... שולחים ילד למכולת הכי קרובה, קונים קילו אורז וחסל.

אבל הימים - ימי מלחמת העולם הראשונה. והמקום - ירושלים. דומה שיותר קל להמציא בימינו תרופה לקורונה, מאשר להשיג אורז בירושלים בתקופת רעב זו. לא נאריך בתיאורים עצובים, אך בתקופה זו נפטרו ילדים ומבוגרים מרעב. לא רק ממחלות, אלא כפשוטו - מרעב. כמעט כל משפחה ירושלמית שורשית, יכולה לציין שמות של קרבנות שהסתלקו בתקופה קשה זו.

אז איך משיגים לעת הזו אורז? הבת של החולה לא תיתן לה לגווע. יצאה בריצה, כדי להשיג את התרופה עבור אמה שלקתה במחלת-מעיים.

לאחר מאמצים מרובים הצליחה להשיג כוס אחד של אורז - וגם זה בהלוואה בלבד. הביאה את האורז הביתה, ברהר ובישלה אותו בלב שמח והגישה לאמא את הצלחת. סליחה, את התרופה.

באותו רגע נכנס אורח הביתה.

דחתה החולה את הארוחה, עד שהאורח יסיים את הביקור. משסיים צץ לו עיכוב חדש, ושוב נדחתה האכילה.

* * *

בדיקת כאשר הוסרו סוף-סוף כל המעכבים, הבחינה החולה דרך החלון באדם מזה-רעב שעקב חולשתו משרד את רגליו בקושי ומדדה על מקל.

אזי עוד רגע קט הוא יפול ויתמוטט. "רוצו מהר" מצווה החולה על בני משפחתה "ותנו לאיש הזה את האורז! זה הרי המזון היחיד שמותר לבוא לפיו של מי שמזה ימים לא טעם מזון" [האורז קל לעיכול, מאכלים כבדים מסוכנים למי שנתון ברעב ממושך]

והחולה ממשיכה: "ברור לי שכל העיכובים שהתרחשו פה עם האורז, לא הגיעו אלא כדי שניתן את האורז לאיש הזה ונציל את נפשו".

הבת ממחרת לקיים את צו אמה, אלא שהאיש מסרב לגעת באוצר "די קינדער! די קינדער!" [הילדים] גם הם רעבים, אני אשמור את האורז עבורם!

"תאכל אתה את האורז" מצווה עליו הבת "ולילדים כבר נדאג למזון אחר".

וכך, במשך שעה שלימה, יושב האיש על המדרגות. צלחת האורז נתונה בידי הרועדות, והוא אוכל לאט לאט עד שנפשו חוזרת אליו.

הוא לא פוסק מלהודות, ובמשך שנים רבות שיזכה לחיות אחרי המלחמה תמיד אמר: "חיי וחיי משפחתי נזקפים לזכותה של משפחת מנדלבונים!"

* * *

כדי להבין את השורשים של מעשה-החסד הבלתי נתפס, יש לחזור לאחור:

'אולי אתם רוצים לקנות סוכר?'

'אולי רוטל קמח?'

הייתה זו ילדה אמיצה, בת תשע שנים בלבד. היא קמה בוקר אחד והחליטה לפתוח "חנות". אך כסף מנלן? ניגשה אל השכנה וביקשה ללוות סכום לא גדול. עם הכסף רכשה מוצרים, אותם מכרה הלאה.

כך המשיכה בתפקיד עד שנותרו בידה רווחים.

ברגע שזה קרה הניחה את הכסף במגירה של אביה, רבי נחום'קה, ואמרה: "אבא! עכשיו אתה יכול לתת צדקה!"

לימים סיפרה שהיום בו הניחה את הכסף במגרה של אבא, ואפשרה לו לתת צדקה - דבר שכל כך היה חסר לו - היה היום המאושר בחייה.

* * *

קראו לה לילדה "פערל אסתר אפשטיין" (לימים מנדלבונים). כאשר גדלה למדה לסרוג גרביים באמצעות מכונה. עם עלות המשפחה לארץ-ישראל הביאה איתה את המכונה ולימדה נשים כיצד לסרוג, וכך החייתה נפשות רבות.

ברגע של גילוי-לב, לעת זקנתה, אמרה לבתה: "בכל לילה מימי חיי, לפני שהלכתי לישון, הייתי עורכת עם עצמי חשבון-נפש: האם עשיתי היום איזו טובה לזולת, או שחלילה דאגתי רק לעצמי?"...

"רואה את" הצביעה על החתולים שפיזו ליד פחי האשפה "לדאוג לעצמו יכול גם חתול -אבל אדם צריך לדאוג גם לזולתו!"

[היא תתהלל' מתוך חוברת לע"נ הרבנית ביילא רחל קוק ע"ה]

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il